

Макроекономіка

Вільям АДДЕСІ,
Рікардо ТІЛЛІ

**РЕФОРМИ РИНКУ ПРАЦІ
ЯК ПРИЧИНА НЕЩОДАВНЬОЇ
«ІТАЛІЙСЬКОЇ ГОЛОВОЛОМКИ»**

Резюме

Розглянуто зміни, що відбулися в італійській економіці протягом двох останніх десятиріч. Проаналізовані факти вказують на значне зниження рівня безробіття, починаючи з кінця 1990-х, та одночасне значне підвищення ринкової влади підприємств. Крім того, незважаючи на спадаючий рівень безробіття, темпи зростання реальної заробітної плати були нижчими, ніж продуктивність праці. Ми вважаємо, що інституційні реформи італійського ринку праці найбільшою мірою вплинули на розвиток італійської економіки та відображають збільшення торгової націнки, зниження рівня безробіття та різницю у темпах зростання продуктивності праці і реальної заробітної плати. Застосовуючи просту макроекономічну модель, ми показуємо, що зниження безробіття та реальної заробітної плати, яке спостерігається на даний момент, можна пояснити тим, що реформи на ринку праці були більш дієвими порівняно з підвищенням ринкової влади конкурентоспроможних підприємств.

© Вільям Аддесі, Рікардо Тілі, 2009.

Аддесі Вільям, кафедра економіки, Римський університет, Італія.
Тілі Рікардо, професор, кафедра національної економіки, Римський університет Сапієнца, Італія.

Ключові слова

Ринок праці, ринок товарів, рівень безробіття, робоча сила, реальна заробітна плата, продуктивність праці, торгова націнка, зайнятість.

Класифікація за JEL: J64, J40.

Вступ

Дана стаття має на меті пояснення певних фактів, що виникли в італійській економіці протягом двох останніх десятиріч. А саме, ми зосереджуємо нашу увагу на суперечливих показниках діяльності, що характеризували ринок праці та ринок товарів. На ринку праці спостерігалось зниження рівня безробіття, а на ринку товарів – значне підвищення цін, тобто збільшення ринкової влади підприємств. Те, що ці процеси відбувалися одночасно, доволі важко пояснити, оскільки, згідно з макроекономічною теорією, при збільшенні торгової націнки потреба підприємств у робочій силі знижується, тим самим спричинюючи зростання рівня безробіття.

Крім того, незважаючи на спадаючий рівень безробіття, реальна заробітна плата зросла менше, ніж продуктивність праці. Це є ще однією головоломкою, оскільки рівень безробіття є важливим елементом у процесі встановлення заробітної плати, що, як правило, негативно впливає на можливість працівників відстоювати свої інтереси.

Наведені факти вказують на те, що в економіці Італії відбулася структурна зміна. Ми вважаємо, що інституційні реформи італійського ринку праці найбільшою мірою вплинули на розвиток італійської економіки та відображають збільшення торгової націнки, зниження рівня безробіття та різницю у темпах зростання продуктивності праці і реальної заробітної плати.

Емпіричні дослідження показали, що елементи жорсткості ринку праці, такі як законодавство про захист зайнятості, правила встановлення заробітної плати та податкові питання впливають на змінні ринку праці, а не на рівні безробіття та заробітної плати (Bentolila – Bertola, 1990; Blanchard, 2000). Однак у науковій літературі, у якій розглядається взаємодія ринків праці та товарів, подається недостатньо інформації стосовно зв'язку таких змінних ринку праці з господарською діяльністю. З погляду теорії, моделі пошуку та зіставлення пояснюють зв'язок між витратами, пов'язаними зі звільненням працівників, потоком завдань і працівників, напругою на ринку праці, тривалістю безробіття та рівнем заробітної плати (Mortensen-Pissarides, 1994, 1999a,b; Pissarides, 2000). Це відповідає зазначеним вище емпіричним доказам. А саме, зв'язок між законодавством про захист зайня-

тості (333) та рівнем безробіття є неоднозначним, оскільки потоки та тривалість безробіття однозначно залежать від рівня 333 (OECD, 1994, 1999; Blanchard – Portugal, 2001), хоча напрям такого зв'язку не є чітко вираженим (Saltari – Tilli, 2004).

Хопенгайн та Роджерсон (Hopenhayn-Rogerson, 1993) проаналізували вплив жорсткості ринку праці на правила прийняття рішень, яких дотримуються конкурентоспроможні підприємства з метою вирішення наступних питань: а) розширення чи скорочення їх власного рівня зайнятості; б) вихід, якщо вони уже входять, або входження, якщо вони – потенційні учасники, на ринок реалізації продукції. Ці вчені доходять висновку, що збільшення жорсткості передбачає більші видатки на соціальні та культурні потреби, що виникають у результаті непродуктивних дій підприємств, і, вочевидь, знижує загальну довготривалу рівноважну зайнятість. У роботі цих вчених відзначено, що підприємства не мають ринкової влади; іншими словами, підприємства діють в умовах досконалого ринку товарів та недосконалого ринку праці, при позитивному рівні витрат на звільнення.

У науковій літературі існує інший підхід, який пов'язує інституції ринку праці зі ступенем конкуренції на ринку реалізації продукції (Levine – Tyson, 1990; Fella, 2000; Koeniger, 2002; Saint-Paul, 2002; Kugler – Pica, 2004). Підсумком таких робіт є те, що чим більш конкурентним є ринок реалізації продукції, тим більш несприятливо жорсткий ринок праці впливає на темп зростання економіки; однак, якщо ринок не є досконало конкурентним, впровадження вищих елементів жорсткості може підвищувати зростання, спричинене, поміж іншим, більшою продуктивністю. Беручи все це до уваги, замість темпу зростання ми займаємося впливом 333 на рівноважний рівень економічної діяльності.

Структура статті є наступною: у розділі 1 розглянуто функціонування ринків праці і товарів та коротко описано нещодавні інституційні реформи на ринку праці; у розділі 2 подано макроекономічну модель з недосконалою конкуренцією як на ринку праці, так і на ринку товарів; у розділі 3 – підбито підсумки.

1. Деякі характеристики сучасної економіки Італії

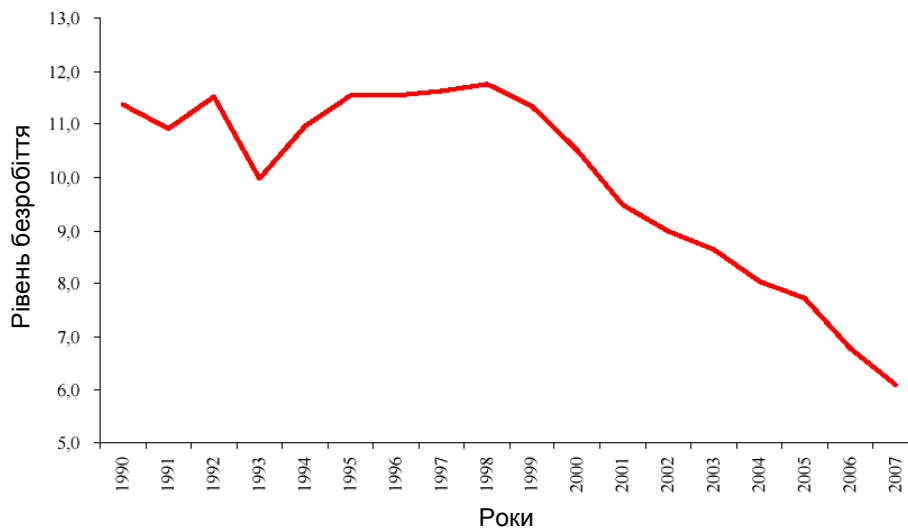
У цьому розділі наведено певні важливі факти, які стосуються функціонування італійських ринків праці та товарів протягом двох останніх десятиріч. По-перше, ми зосереджуємо увагу на даних, що стосуються останніх тенденцій стосовно рівня безробіття, реальної заробітної плати та торгової націнки. Далі описуємо основні реформи, які вплинули на суспільний інститут італійського ринку праці.

1.1. Ринок праці

Починаючи з 1992 р., можна визначити дві фази в динаміці зміни рівня безробіття в Італії. Рис. 1 показує, що в період з 1992 до 1999 року, після початкового зростання, рівень безробіття коливався біля позначки в 11%. Потім, з 1999 до 2007 року, він спадав, а протягом останньої частини періоду навіть стрімкіше. Такий спад є особливо релевантим, навіть у порівнянні з іншими країнами. Наприклад, рівень безробіття у США був доволі стабільним, водночас як у EU15 відбувався значний спад, все ж менший, ніж у Італії. Тому можна прийти до висновку, що останні зміни рівня безробіття в Італії варто трактувати не як наслідки циклу коливань, а як перехід до нижчої змінної стану.

Рисунок 1.

Рівень безробіття в Італії, 1990–2007 роки

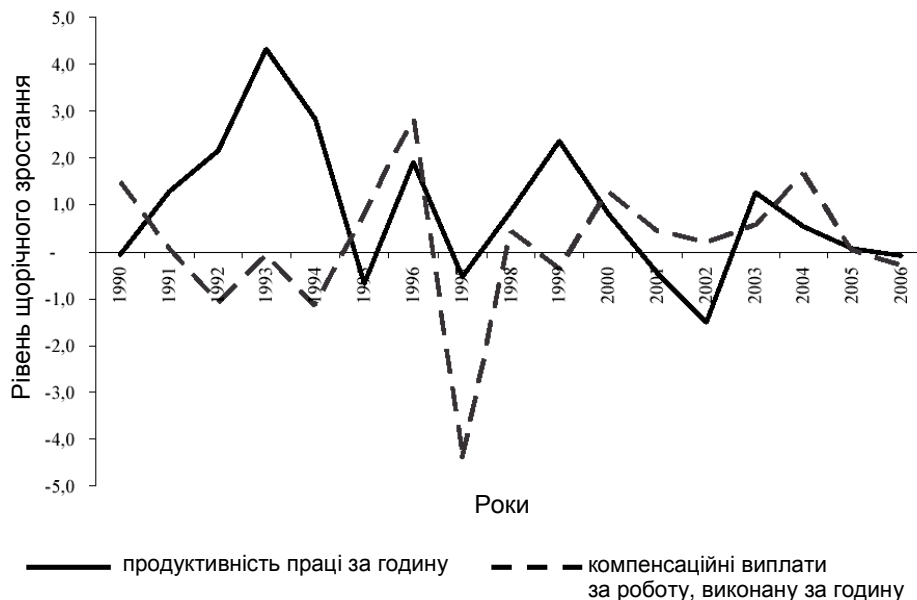

Джерело: ОЕСР.

Інший важливий доказ стосовно італійського ринку праці, пов'язаний з динамікою зміни реальної заробітної плати та продуктивності праці. Рис. 2 відображає щорічний рівень зростання продуктивності праці в розрахунку на годину та реальну компенсацію за годину¹. Обидві змінні припускають нижчі, а іноді й від'ємні значення, наприкінці періоду, що розглядається. Крім того, варто зазначити, що протягом першої частини цього ж періоду компенсації зростають на рівні з продуктивністю, в той час як протягом другої половини компенсації ростуть повільніше, ніж продуктивність. Середнє значення різниці між ростом рівнів компенсації та продуктивності за період з 1980 до 1992 року становило нуль (+0,01%), у той час як за період з 1993 до 2006 року – 0,71%. Це пов'язують зі значним падінням частки праці при розподілі прибутку, як видно з рис. 3 (від 76,7% у 1990 р. до 67,2% у 2007 р.).

Рисунок 2.

**Продуктивність праці та компенсаційні виплати в Італії
протягом 1990–2007 рр.**

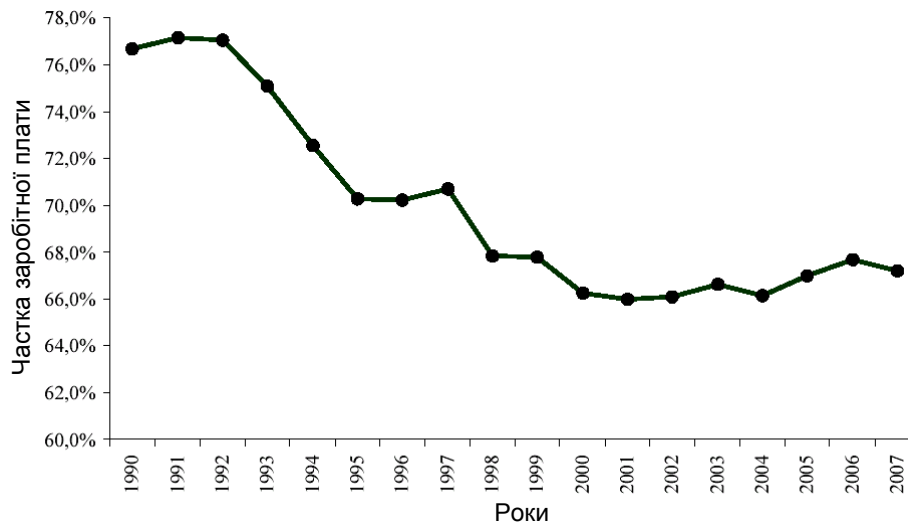

Джерело: Підрахунки авторів з використанням даних часового ряду ОЕСР.

¹ Наступні результати значно не змінюються, якщо беруться ті самі змінні на одного працівника.

Рисунок 3.

Частка заробітної плати при розподілі прибутку в Італії
протягом 1990–2007 років

Джерело: ОЕСР

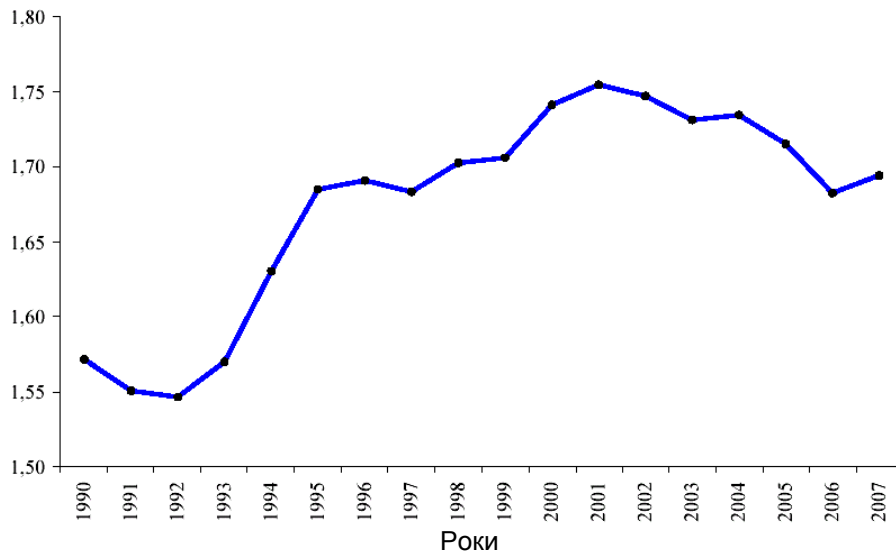
1.2. Ринок товарів

У цьому розділі описано часовий ряд двох змінних, що відображають останню тенденцію у сфері пропозиції в економіці Італії. А саме, з метою відображення того, що конкуренція не збільшилась, та, незважаючи на збільшення додаткових прибутків, італійські підприємства не підвищили накопичення капіталу, ми зображуємо нещодавній часовий ряд торгової націнки та пропорцію капіталу у відношенні на одного працівника.

Показник рівня конкуренції на ринку подано у вигляді торгової націнки, що вимірює «відстань» між вартістю виробництва та ціною товару на ринку. Рис. 4 показує, що в Італії торгова націнка останнім часом перейшла на вищі рівні, з 1,55 у 1992 р. до 1,75 у 2001 р. та 1,69 у 2007 р.

Рисунок 4.

Сукупна торгова націнка в Італії протягом 1990–2007 рр.

Джерело: підрахунки авторів, з використанням даних Національного Інституту Статистики (ISTAT)

1.3. Інституційні зміни на ринку праці

Починаючи з 1990-х років, інституційна структура італійського ринку праці значно змінилася. Зміни стосувалися, здебільшого, особливостей проведення переговорного процесу про встановлення заробітної плати та процедури застосування строкових договорів.

До 1993 р. заробітна плата майже автоматично індексувалася до рівня цін, і водночас відбувалося два переговорних процеси стосовно встановлення заробітної плати на двох різних рівнях: на рівні галузі та підприємства, без будь-якої координації. У липні 1993 р. уряд, основні профспілки та об'єднання підприємств підписали Договір про політику регулювання доходів, у якому зазначалося наступне: а) анулювання автоматичної індексації заробітної плати до рівня цін; б) заробітна плата повинна встановлюватися, згідно з очікуваним, а не фактичним рівнем інфляції, з метою пом'якшення інфляційного тиску; в) загальногалузевий національний рівень проведення переговорів повинен присвячуватися захисту купівельної спроможності заробітної плати, тоді як на місцевому рівні потрібно домовлятися про зв'язок заробітної плати з економічним станом у місцевості та на підприємстві. Однією з чітких цілей цієї угоди було забезпечення визначення заробітної плати

на національному рівні та делегування питань стосовно перерозподілу зростання продуктивності на місцевий рівень переговорного процесу.

Іншою важливою інституційною зміною стало скорочення державного впливу на ринок праці, що почалося із впровадженням двох важливих реформ у 1997 та у 2003 р. (названих на честь вчених Треу та Б'яджі, що їх запровадили). Починаючи з 1997 р., спостерігалася лібералізація строкових договорів та впровадження інших гнучких контрактних форм.

В економіці праці широко використовується індекс законодавства про захист зайнятості як змінна, що відображає обмеження і труднощі, на які підприємство йде при найманні або звільненні працівників. Цей індекс визначається з урахуванням усіх законодавчих та адміністративних процедур та обмежень, на які потрібно опиратися на початку трудових відносин та при їх закінченні. Тому ми вважаємо, що коливання цього індексу на італійському ринку праці є засобом впливу на здійснення таких реформ.

Таблиця 1.

Загальний індекс ЗЗЗ у деяких країнах ОЕСР

1990		1998		2003	
США	0,2	США	0,2	США	0,2
Великобританія	0,6	Великобританія	0,6	Великобританія	0,7
Канада	0,8	Канада	0,8	Канада	0,8
Ірландія	0,9	Ірландія	0,9	Ірландія	1,1
Австралія	0,9	Швейцарія	1,1	Швейцарія	1,1
Швейцарія	1,1	Австралія	1,2	Австралія	1,2
Японія	2,1	Данія	1,4	Данія	1,4
Австрія	2,2	Японія	2,0	Японія	1,8
Данія	2,3	Фінляндія	2,1	Австрія	1,9
Фінляндія	2,3	Нідерланди	2,1	Італія	1,9
Франція	2,7	Бельгія	2,2	Фінляндія	2,0
Нідерланди	2,7	Австрія	2,2	Нідерланди	2,1
Норвегія	2,9	Швеція	2,2	Бельгія	2,2
Бельгія	3,2	Німеччина	2,5	Німеччина	2,2
Німеччина	3,2	Норвегія	2,7	Швеція	2,2
Швеція	3,5	Італія	2,7	Норвегія	2,6
Італія	3,6	Іспанія	2,9	Греція	2,8
Греція	3,6	Франція	3,0	Франція	3,0
Іспанія	3,8	Греція	3,5	Іспанія	3,1
Португалія	4,1	Португалія	3,7	Португалія	3,5

Джерело: ОЕСР.

Таблиця 2.

Зміна індексу 333 у деяких країнах ОЕСР, 1990–2003 рр.

Постійний контракт		Строковий контракт		Масове звільнення	
Австралія	0,5	Австралія	0,0	Австралія	0,0
Австрія	-0,6	Австрія	0,0	Австрія	0,0
Бельгія	0,1	Бельгія	-2,0	Бельгія	0,0
Канада	0,0	Канада	0,0	Канада	0,0
Данія	-0,1	Данія	-1,8	Данія	0,0
Фінляндія	-0,6	Фінляндія	0,0	Фінляндія	0,0
Франція	0,1	Франція	0,6	Франція	0,0
Німеччина	0,1	Німеччина	-2,0	Німеччина	0,3
Греція	-0,1	Греція	-1,5	Греція	0,0
Ірландія	0,0	Ірландія	0,4	Ірландія	0,0
Італія	0,0	Італія	-3,3	Італія	0,0
Японія	0,1	Японія	-0,6	Японія	0,0
Нідерланди	0,0	Нідерланди	-1,2	Нідерланди	0,0
Норвегія	0,0	Норвегія	-0,7	Норвегія	0,0
Португалія	-0,7	Португалія	-0,6	Португалія	0,0
Іспанія	-1,3	Іспанія	-0,3	Іспанія	0,0
Швеція	-0,1	Швеція	-2,5	Швеція	0,0
Швейцарія	0,0	Швейцарія	0,0	Швейцарія	0,0
Великобританія	0,2	Великобританія	0,1	Великобританія	0,0
США	0,0	США	0,0	США	0,0

Джерело: ОЕСР.

Індекс 333 складається з трьох під-індексів: а) *індекс звільнення окремого працівника*, що стосується витрат на звільнення працівника; б) *індекс колективного звільнення*, що стосується витрат підприємства при скороченні значної кількості працівників; в) *тимчасові норми щодо зайнятості*, що визначають обмеження стосовно наймання працівників за строковими договорами. Як наголошувалося раніше, останні реформи на італійському ринку праці найбільше стосувалися останньої сфери, тобто використання тимчасових договорів.

Табл. 1 показує, як індекс 333 змінився в Італії (та інших країнах ОЕСР), а у табл. 2 зображено зміну кожного з під-індексів з 1990 до 2003 року.

Таблиці підтверджують, що індекс 333 зменшився в Італії (з 3,6 до 1,9), і це сталося виключно через запровадження нового законодавства стосовно застосування строкових договорів. Серед двадцяти обраних країн ОЕСР таке зменшення є найбільшим.

2. Проста модель

Зобразимо італійську економіку, використовуючи стандартну макро-економічну модель, що характеризується недосконалою конкурентністю на ринках праці та товарів.

Відповідно до підходу, запропонованого Бланшаром та Джавацці (Blanchard and Giavazzi, 2003), ми вважаємо, що сукупна рівновага визначається функцією встановлення ціни та функцією встановлення заробітної плати. Ця стилізована структура буде використовуватися для пояснення останніх показників економічної діяльності в Італії у вигляді змін у цих функціях.

2.1. Функція встановлення заробітної плати

Функція встановлення заробітної плати, або крива заробітної плати – це спадаючий вниз зв'язок між реальною заробітною платою та рівнем безробіття². Вона вказує на те, що коли рівень безробіття є вищим, переговорний процес між працедавцями та працівниками веде до встановлення нижчого рівня заробітної плати³.

Ми зображуємо криву заробітної плати наступним чином:

$$\frac{W}{P} = B + aZ - bU \quad (1)$$

де W та P є відповідно номінальною заробітною платою та рівнем цін. B – це встановлений законом мінімум заробітної плати або допомога по безробіттю. Значення a вимірює гнучкість заробітної плати, про яку домовлено в результаті переговорів відносно продуктивності праці; з іншої точки зору, при визначеному рівні продуктивності, значення a – це міра відносної влади працівника, що дає змогу відстоювати свої інтереси в межах підприємства, яка залежить від інституційних елементів, таких як законодавство про за-

² У цій роботі не обов'язково заглиблюватись у дискусію щодо нахилу кривої заробітної плати і того, як він відрізняється в різних країнах та відносно різних працівників. Для досягнення мети, якої ми прагнемо, достатньо опиратися на численні існуючі наукові праці, аби знайти негативне співвідношення між заробітною платою та безробіттям, у тому числі й в Італії. Наприклад, згідно з останнім дослідженням Devicienti та ін. (2008), у період після 1993 р. гнучкість загальної заробітної плати відносно безробіття становила 0,016, а гнучкість частини заробітної плати, що встановлювалася на місцевому рівні, – 0,042.

³ З теоретичної точки зору, таке відношення замінює стандартну функцію пропозиції праці, що виникає внаслідок вибору агента-представника між використанням робочої сили та відмовою від використання.

хист зайнятості та роль і сила профспілкових об'єднань⁴. Значення b – це гнучкість заробітної плати, про яку домовлено в результаті переговорів, відносно рівня безробіття; воно вимірює вплив кон'юнктури місцевого ринку на заробітну плату, про яку домовляються в результаті переговорів.

2.2. Функція встановлення ціни

Ми помітили, що функція встановлення заробітної плати визначає систему відрахувань, що може виникнути в результаті переговорного процесу між підприємством та працівником, що пов'язує ставку заробітної плати з рівнем безробіття. З метою визначення урівноваженого розподілу, необхідно ввести іншу умову. Тому ми беремо до уваги функцію потреби підприємства в робочій силі, що відображає, яку кількість послуг підприємство може найняти залежно від економічного стану. З метою досягнення поставлених нами цілей достатньо розглянути реальну заробітну плату, продуктивність праці та торгову націнку підприємства. Остання визначає позицію підприємства на ринку та може інтерпретуватися як індекс ефективного рівня конкуренції на ринку товарів.

Відповідно до оптимальних критеріїв вибору підприємства-представника, ми припускаємо, що підприємства встановлюють вартість виготовлення як зростаючу функцію відношення між ціною та продуктивністю трудових послуг, тобто міру собівартості одиниці продукції. Ми використовуємо просту виробничу функцію $Y = ZN$, за якої витрати на робочу силу в розрахунку на одиницю продукції – це W/Z . Крім того, підприємства нараховують торгову націнку так, щоб дохід від одиниці продукції перевищував її собівартість. Це виражається наступним чином:

$$p = (1 + \mu) \frac{W}{Z} \quad (2)$$

Такий зв'язок дає змогу визначити реальну заробітну плату, яку підприємства готові фактично платити:

$$\frac{W}{P} = \frac{Z}{1 + \mu} \quad (3)$$

Рівняння (3) показує, що сукупна реальна заробітна плата безумовно залежить від продуктивності праці, а не від націнки.

⁴ У сучасних наукових працях зв'язки між реальною заробітною платою та продуктивністю підприємств також пояснюються як наслідок справедливості та оборотності у зв'язках між роботодавцями та працівниками, див.: Addessi-Busato (2009).

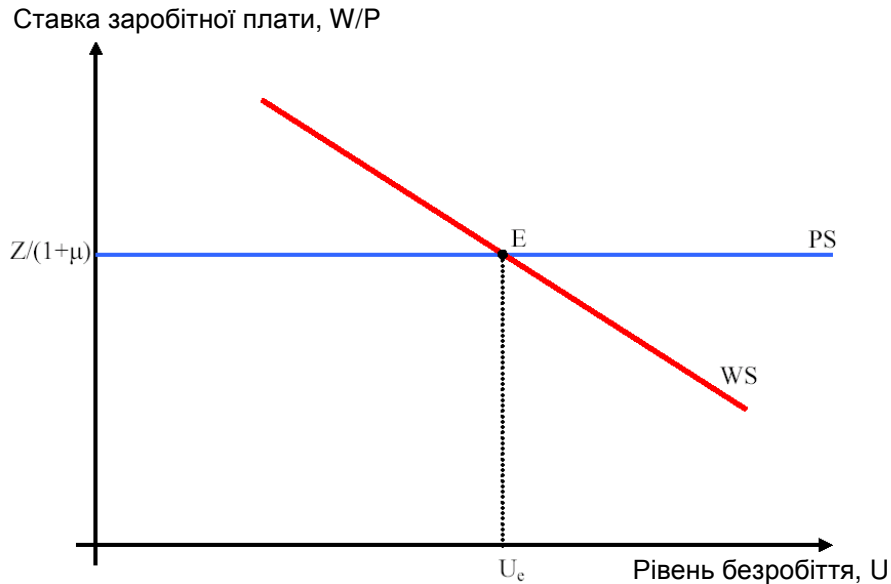
Оскільки ми опираємося лише на один коефіцієнт продуктивності праці та постійний прибуток за рахунок зростання масштабів виробництва, ціни не залежать від зайнятості (безробіття).

2.3. Рівновага

Урівноважений розподіл можливо визначити шляхом поєднання кривої встановлення заробітної плати та кривої встановлення ціни. Давайте зобразимо обидва рівняння просторово, рівень безробіття та реальну заробітну плату.

Рівняння (1) передбачає від'ємний зв'язок між ставкою заробітної плати та рівнем безробіття, тому крива заробітної плати представлена спадною функцією ($U, W/P$).

Рисунок 5.

Рівняння (3) прив'язує реальну заробітну плату, яку підприємства готові платити за продуктивність праці та торгової націнки. За такої організації як гранична продуктивність праці, так і торгова націнка є сталими; зокрема, вони не пов'язані з виміром ринку праці чи товарів. З цього випливає, що рівняння (3) можна зобразити як горизонтальну лінію у просторі $(U, W/P)$, що перетинається з віссю реальної заробітної плати на рівні $Z/(1+\mu)$.

У межах цього можливо визначити урівноважений рівень безробіття шляхом поєднання попередніх умов. На рис. 5 точка E відображає врівноважений розподіл $(U_e$ та $W/P_e)$. За такого розподілу заробітна плата, яку підприємства готові платити, дорівнює тій, що визначається в процесі встановлення заробітної плати.

$$U^* = \frac{\left[B + aZ - \frac{Z}{1+\mu} \right]}{b} \quad (4)$$

З рівняння (4) видно, що урівноважений рівень безробіття зростає у B , a та μ , і спадає у b . Ефект продуктивності Z залежить від значення $[a - 1/(1+\mu)]$.

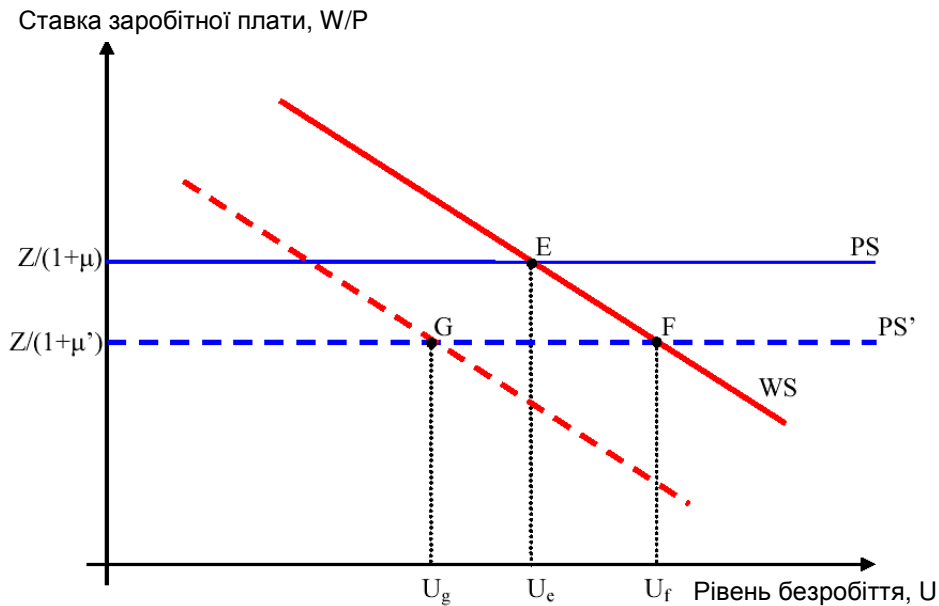
3. Пояснення деяких стилізованих фактів економіки Італії

Як наголошувалось у розділі 2, економіку Італії протягом останніх десяти років характеризують три важливих стилізованих факти: а) торгова націнка збільшилася; б) безробіття знизилася; в) реальна заробітна плата зросла менше порівняно з продуктивністю, при цьому як перша, так і друга зростали дуже повільно.

Ми не намагаємося пояснити перший факт, оскільки вважаємо його зовнішньою зміною. Однак доводимо те, що запропонована теоретична структура здатна пояснити два інших докази, якщо інституційна зміна на ринку праці береться до уваги.

По-перше, розглянемо збільшення торгової націнки та проаналізуємо варіанти, спрогнозовані моделлю. Рис. 6 показує, що збільшення μ спричинює зміщення вниз кривої встановлення ціни, тобто, при кожному новому рівні реальної заробітної плати підприємства хочуть набирати менше працівників та, відповідно, за кожної нової реальної заробітної плати рівень безробіття вищий. За такого встановлення заробітної плати новий урівноважений розподіл відображається точкою F та характеризується нижчою заробітною платою та вищим рівнем безробіття.

Рисунок 6

Теоретично, вплив збільшення торгової націнки на рівень безробіття та реальну заробітну плату виражається наступним чином: $\partial U^* / \partial \mu = Z / [b(1 + \mu)^2] > 0$; $\partial (W/P) / \partial \mu = -Z / (1 + \mu)^2 < 0$.

З цього випливає, що курс торгової націнки здатний пояснити падіння реальної заробітної плати, однак не зниження рівня безробіття. Отож, для того, щоб зрозуміти причину зниження рівня безробіття важливо внести до моделі останні зміни, характерні для інституційного стану ринку праці в Італії. У розділі 1.3 ми описали деякі інституційні зміни, що вплинули на процес встановлення заробітної плати. Ці зміни можна вносити до нашої стилізованої моделі, що характеризується зменшенням ринкової влади працівників при відстоюванні своїх інтересів. При цьому крива заробітної плати спадає донизу, тобто, у процесі встановлення заробітної плати за кожного нового рівня безробіття встановлюється щораз нижча реальна заробітна плата.

Після такої зміни рівновага переміщується з точки F до точки G , яка відображає розподіл, що характеризується нижчим рівнем безробіття та нижчою реальною заробітною платою, ніж у точці E .

Теоретично, $\partial U^* / \partial a = Z / b > 0$, що означає, що зниження значення a спричиняє падіння значення U^* . Якщо брати до уваги зміну відносної рин-

кової влади, яка дає можливість відстоювати свої інтереси, та торгової націнки, то зміни рівня безробіття відображаються наступним чином: $\Delta U^* = (1/(1+\mu)^2)\Delta\mu + \Delta a$. Для того щоб викликати зниження рівня безробіття, важливо, аби:

$$\Delta a < -\left(\frac{1}{(1+\mu)^2}\right)\Delta\mu \quad (5)$$

Ми наводимо докази того, що за останні два десятиріччя італійська економіка характеризувалася значним зниженням ринкової влади працівників, яка дає їм можливість відстоювати свої інтереси. Таке зниження перевищило збільшення торгової націнки підприємств. Як видно з рівняння (5), високий рівень торгової націнки, що характеризував італійський ринок товарів позитивно вплинув на рівень безробіття.

4. Підсумки

У даній роботі проаналізовано зміни в економіці Італії протягом останніх двадцяти років. У результаті опрацювання макроекономічних даних визначено, що протягом двох останніх десятиріч структурні реформи були спрямовані, переважно, на ринок праці, залишаючи при цьому ринок товарів без змін. Крім цього, створення гнучкості ринку праці передусім стосувалося лібералізації нетипових трудових договорів, без внесення будь-яких суттєвих змін стосовно довгострокових договорів.

Ми вважаємо, що інституційні реформи італійського ринку праці – це елементи, які найбільше вплинули на показники діяльності італійської економіки останнім часом та здатні узгодити збільшення торгової націнки, зниження рівня безробіття та різницю в рівнях зростання продуктивності праці та реальної заробітної плати. Застосовуючи просту макроекономічну модель, ми показуємо, що зниження безробіття та реальної заробітної плати, яке спостерігається на даний момент, можна пояснити тим, що реформи на ринку праці були більш дієвими, порівняно з підвищенням ринкової влади підприємств.

На даний час, дискусії, що існують в Італії та в Європейському Союзі, зосереджуються на можливому стратегічному втручанні з метою підвищення купівельної спроможності заробітної плати. На основі нашої простої моделі, можна, по суті, виділити два шляхи досягнення такої мети: створення умов для відновлення зростання продуктивності та запровадження лібералізаційних принципів з метою збільшення ступеня конкуренції на ринку товарів.

Література

1. ADDESSI W. and F. BUSATO (2009) Fair wages, labor relations and asset returns. *Forthcoming Journal of Financial Stability*.
2. BENTOLILA, S. and G. BERTOLA (1990). Firing costs and labor demand: How bad is eurosclerosis. *Review of Economic Studies* 57, 381–402.
3. BLANCHARD, O.J. (2000). Employment protection, sclerosis and the effect of shocks on unemployment. Lionel Robbins Lectures, London School of Economics.
4. BLANCHARD, O.J. and F. GIAVAZZI (2003). Macroeconomic effects of regulation and deregulation in goods and labor markets. *The Quarterly Journal of Economics* 118 (3), 879–908.
5. BLANCHARD O.J. – PORTUGAL P. (2001), What Hides Behind an Unemployment Rate. Comparing Portuguese and U.S. Unemployment, *American Economic Review*, 91, 187–207.
6. DEVICIENTI F., A. MAIDA and L. PACELLI (2008), The Resurrection of the Italian wage curve, *Economic Letters*, 98, 335–341.
7. FELLA G. (2000), Investment in General Training with Consensual Layoffs, working paper 418, Queen Mary, University of London.
8. HOPENHAYN H.A. – ROGERSON R. (1993), Job Turnover and Policy Evaluation: a General Equilibrium Analysis, *Journal of Political Economy*, 101, 915–938.
9. KOENIGER W. (2002), Employment Protection, Product Market Competition and Growth, IZA Discussion Papers 554.
10. KUEGLER A. – PICA G. (2004), Effects of Employment Protection and Product Market Regulations on the Italian Labour Market, CEPR Discussion Papers 4216.
11. LEVINE D.I. – TYSON L.D'A. (1990), "Participation, Productivity, and the Firm's Environment", in: *Paying for Productivity*, Alan Blinder (ed.), The Brookings Institution, Washington, D.C.
12. MORTENSEN D.T. – PISSARIDES C.A. (1994), Job Creation and Job Destruction in the Theory of Unemployment, *Review of Economic Studies*, 61, 397–415.
13. MORTENSEN D.T. – PISSARIDES C.A. (1999a), Job Reallocation, Employment Fluctuations and Unemployment Differences, in: Taylor J. – Woodford M. (eds), *Handbook of Macroeconomics*, Elsevier Science.
14. MORTENSEN D.T. – PISSARIDES C.A. (1999b), New Developments in Models of Search in the Labor Market, in: Ashenfelter O. – Card D. (eds.), *Handbook of Labor Economics*, Amsterdam, North Holland.

15. OECD (1994), Employment Outlook 1994, OECD, Paris.
16. OECD (1999), Employment Outlook 1999, OECD, Paris.
17. PISSARIDES C.A. (2000), Equilibrium Unemployment Theory, Cambridge, MIT press.
18. SAINT-PAUL G. (2002), Employment Protection, International Specialization, and Innovation, European Economic Review, 46, 2, 375–395.
19. SALTARI E. – TILLI R. (2004), Labor Market Performance and Flexibility: Which Comes First?, Topics on Macroeconomics, 4, 1, article 5, <http://www.bepress.com/bejm/topics/vol4/iss1/art5>.

Стаття надійшла до редакції 4 лютого 2009 р.